

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Євгена Миколайовича Рожика на тему «Наслідки злочину як об'єкт криміналістичного аналізу», поданої за здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Рецензенти, призначені Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія», а саме: завідувач кафедри криміналістики НУ «ОЮА» доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України Валерій Володимирович Тіщенко та доцент кафедри криміналістики НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент Валерія Аркадіївна Динту, розглянувши дисертацію на наукові публікації, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації Євгена Миколайовича Рожика, а також за результатами фахового семінару, проведеного **8 квітня 2021 року (протокол засідання кафедри № 10)**.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Українське суспільство знаходиться на стадії докорінних змін як у соціальній, так і правовій площині. Постійні інституційні реформи в державних органах, безсистемність у правовому регулюванні різних правових відносин є факторами, а подекуди детермінантами злочинної діяльності, яка охопила всі сфери життя суспільства. Кримінальна діяльність, які і будь які види законної діяльності людей залишає у матеріальному середовищі та ідеальному відображенні певні результати, які є наслідками такої поведінки.

Наслідки злочину є відносно новою категорією криміналістичного вчення. Зараз відбувається етап її становлення, наукового пошуку ознак та властивостей, а також механізмів та практик її використання у прикладному руслі – для розслідування злочинів та протидії злочинності. Наслідки злочину відноситься до міждисциплінарних категорій, так як досліджується і іншими науками кримінального циклу, а саме кримінального права в контексті визначення шкоди та кваліфікації дій злочинця, кримінології для визначення відносних показників злочинності тощо. У зв'язку з цим дослідження наслідків злочину у межах криміналістичного вчення варто проводити в концептуальному поєднанні із результатами наукових напрацювань у вказаних напрямках, що дозволить виявити нові особливості та напрями розвитку вказаного концептуального напрямку.

Теоретико-методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці таких вітчизняних та зарубіжних фахівців із криміналістики, кримінального права та кримінології, як Ю. П. Аленіна, Л. І. Аркуші,

О. Я. Баєва, В. Д. Басая, В. П. Бахіна, Р. С. Белкіна, В. Д. Берназа, О. М. Васильєва, А. І. Вінберга, І. О. Возгріна, В. К. Гавло, В. Г. Гончаренка, І. В. Гора, Г. А. Густова, О. О. Ейсмана, А. В. Іщенко, Є. П. Іщенко, Н. І. Клименко, І. І. Когутич, В. Я. Колдіна, В. А. Колесник, О. Н. Колесніченко, В. П. Колмакова, В. О. Коновалової, В. Є. Корноухова, І. М. Лузгіна, Г. А. Матусовського, С. І. Медведєва, М. А. Михайлова, В. О. Образцова, М. А. Погорецького, М. О. Селіванова, М. В. Салтевського, В. М. Стратонова, В. В. Тіщенко, О. М. Цільмак, В. Ю. Шепітька, А. В. Шмоніна, Б. В. Щура, М. П. Яблокова, І. М. Якімова та інші. Незважаючи на наявність наукових робіт, присвячених вивченню теоретичних основ криміналістичної характеристики злочинів, дослідження наслідків злочинів у цій системі, не знайшло цілісного відображення в існуючих наукових працях криміналістичної спрямованості, що зумовлює необхідність проведення такого вивчення.

Останнім часом дослідження наслідків злочину, проводились, як правило, з кримінально-правових позицій. Так, П. С. Берзін захистив докторську дисертацію на тему «злочинні наслідки в механізмі кримінально-правового регулювання» (2010 р.), О. М. Миколенко – кандидатську дисертацію на тему «Теоретичні основи дослідження шкоди, заподіяної злочином» (2005 р.), Р. І. Лемеха – кандидатську дисертацію на тему «Поняття істотної шкоди за кримінальним правом України» (2017 р.). Вивченню кримінологічних особливостей наслідків злочинів присвячено докторську дисертацію І. Б. Медицького «Наслідки злочинності в Україні: теоретико-прикладні засади» (2021 р.). Безсумнівно, названі роботи мають наукову цінність, однак з огляду на специфіку досліджень вони не висвітлюють велику кількість питань, пов'язаних із предметом криміналістичних досліджень.

Однак нині відсутнє комплексне криміналістичне дослідження наслідків злочинів, що зумовлює необхідність його проведення з урахуванням наукових результатів, отриманих у суміжних науках. Вказане обумовлює теоретичну та практичну значущість цього дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри криміналістики «Сучасні наукові засоби і методи розслідування злочинів: проблеми теорії і практики» на 2016–2020 рр. як складової частини плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016–2020 рр. (державний реєстраційний номер 0116U1842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є криміналістичний аналіз наслідків злочину. Для досягнення поставленої мети в роботі були визначені такі завдання:

- розкрити поняття та властивості наслідків злочину;
- здійснити класифікацію наслідків злочину та охарактеризувати сутність її складових елементів;
- охарактеризувати місце наслідків злочину в системі науки криміналістики;
- обґрунтувати взаємозв'язок між особою злочинця та наслідками злочину, як складовими криміналістичної характеристики злочинів;
- дослідити співвідношення значення категорій способу вчинення злочину та наслідків злочину;
- проаналізувати співвідношення обстановки злочину та наслідків злочину з позицій криміналістики;
- розкрити значення наслідків злочину у конструюванні слідчих версій та ситуацій;
- описати значення наслідків злочину у формуванні системи слідчих (розшукових) дій і тактичних операцій.

Об'єктом дослідження є злочинна діяльність, спрямована на підготовку, вчинення та приховування злочинів, та діяльність з розслідування злочинів.

Предметом дослідження є наслідки злочину як об'єкт криміналістичного аналізу.

Методи дослідження. З врахуванням специфіки предмета дослідження та завдань, що ставляться у роботі, дисертаційне дослідження ґрунтується на принципах об'єктивності й методологічного плюралізму. Методика дослідження складалася із чотирьох рівнів наукової методології: філософських, загальнологічних, загальнонаукових і конкретно-наукових методів. Основним методом на філософському рівні був діалектичний метод пізнання, за допомогою якого вдалося з'ясувати сутність та зміст категорії наслідки злочину (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3., 2.1, 2.2, 2.3). Формально-догматичний метод використовувався для тлумачення окремих положень чинного законодавства України та доктринальних підходів до розуміння категорій, відповідно до поставлених завдань (підрозділи 3.1, 2.2). За допомогою системно-структурного й формально-логічного методів визначено основні властивості наслідків злочину як структурного елементу криміналістичної характеристики злочинів (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Для пошуку та з'ясування сутності й природи відносин під час вчинення злочинів та формування наслідків необхідним було використання загальнологічних методів наукового пізнання, до яких належать аналіз, синтез,

абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія (усі підрозділи). За допомогою контент-аналізу вивчено наукові дослідження з проблематики теми та матеріали кримінальних справ (вироки) (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові праці вчених у галузі криміналістики, кримінального та кримінального процесуального права, філософії, логіки та інших наук.

Нормативною основою дисертації є Конституція України, акти кримінального та кримінального процесуального законодавства України, а також інші нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження становили результати аналізу у кримінальних справах (вироки), що містяться у відкритому доступі в Єдиному державному реєстрі судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади, постановлені в період із 2010 р. по лютий 2020 р.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінологічним дослідженням злочинів у виді залишення в небезпеці та ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. У межах проведеного дослідження отримано такі результати, що характеризуються науковою новизною:

уперше:

сформульовано концепцію розуміння наслідків злочину як змін в навколишньому матеріальному середовищі та ідеальних відображеннях, які виникають внаслідок події злочину, та містять в собі інформацію про слідову картину та злочинний результат;

запропоновано класифікацію наслідків злочину залежно від: значення, яке вони несуть для розслідування; умислу злочинця до моменту вчинення злочину; джерела походження та наявності фізичної матерії; можливості сприйняття наслідків злочину людиною і т.д.;

обґрунтовуються, що наслідкам злочину як результату взаємодії суб'єкта злочину з зовнішнім середовищем властиві як загальні, так і певні специфічні закономірності відображення;

запропоновано відносити наслідки злочину до структури криміналістичної характеристики у якості самостійного елемента, що знаходиться у взаємозалежному та взаємообумовлюючому зв'язкові із іншими елементами структури;

сформульовано концепцію розуміння наслідків злочину, як фундаментального елемента криміналістичної характеристики злочинів, на основі якого відбувається конструювання слідчих версій та ситуацій, а також формування системи слідчих (розшукових) дій і тактичних операцій;

удосконалено:

положення щодо взаємозв'язку структури особистісних характеристик та ознак особи злочинця, що у своїй взаємодії детермінують вчинення злочину та появу певних наслідків злочину;

положення щодо моделювання розслідування події злочину, як ретроспективного аналізу слідчим, де через призму наслідків пізнається спосіб вчинення конкретного злочину, який, як і наслідки, має специфічні ознаки;

положення щодо закономірностей зв'язків, що існують між певними видами обстановки вчинення злочинів та певними типами наслідків злочинів, особистими якостями злочинців і вибором ними певних способів підготовки, вчинення і приховування злочинів.

набуло подальшого розвитку:

положення щодо віднесення негативних обставин до наслідків злочину, що відображають діяльність особи на етапі посткримінальної поведінки;

положення щодо процесу формування негативних обставин, який проходить певні етапи, що прямо відображають як розумову діяльність особи, так і реальні дії, щодо приховання події злочину;

положення щодо вчення про тактичну операцію, як складову частину криміналістичної теорії пошуково-пізнавальної діяльності, яка має тісні зв'язки з наслідками злочину, як структурним елементом криміналістичної характеристики злочину, слідчими версіями та ситуаціями.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення та можуть бути використані у:

науково-дослідницькій роботі – як підґрунтя для подальших наукових досліджень наслідків злочину, а також при визначенні пріоритетних напрямків їх дослідження;

нормотворчій і правозастосовній діяльності – для удосконалення слідчої та оперативно-розшукової діяльності з виявлення, розслідування та протидії злочину (акт впровадження в діяльність Волочиської окружної прокуратури Хмельницької обласної прокуратури та акт впровадження в діяльність Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області);

навчально-методичному процесі – під час підготовки та викладання у закладах вищої освіти навчальних дисциплін «Криміналістика» та навчальних посібників із зазначеної дисципліни.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру, в тому числі судової практики та зарубіжного досвіду.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні й практичні положення та висновки дисертаційного дослідження були обговорені на засіданнях кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія», а також оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції» (м. Одеса, 18 травня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 14-15 лютого 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Харків, 17-18 січня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку» (м. Харків, 6-7 березня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 15 травня 2020 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки, що були сформульовані у дисертаційному дослідженні, викладено в десяти публікаціях, у тому числі чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджений МОН України, одній науковій статті, опублікованій у періодичному виданні іншої держави (Республіка Польща), а також у п'яти тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнській науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові статті, у яких опубліковано основні результати дисертаційного дослідження:

1. Рожик Є.М. Поняття та сутність наслідків злочину у криміналістиці. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 4. С.133-139.
2. Рожик Є.М. Класифікація наслідків злочину: криміналістичний аспект. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С.278-288
3. Рожик Є.М. Місце негативних обставин у системі наслідків злочину. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 4 (25) том 3, 2018. С.129-132.
4. Рожик Є.М. Співвідношення способу вчинення злочину та наслідків злочину. *Право і суспільство*. 2020. № 6. Том 2. С. 200-207.

5. Рожик Є.М. Особа злочинця та наслідки злочину: криміналістичний аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2020. № 48. С. 83-87.

Список публікацій здобувача, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Рожик Є. М. Негативні обставини як наслідки злочину. Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 443-445.

7. Рожик Є. М. Негативні обставини в структурі наслідків злочину. Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. С. 377-378.

8. Рожик Є.М. Класифікація наслідків злочину у криміналістиці. *Право як ефективний суспільний регулятор* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 14–15 лютого 2020 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. – С.90-93.

9. Рожик Є.М. Зміст способу вчинення злочину на наслідків злочинів: криміналістичний аналіз. *Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 17–18 січня 2020 р. Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. – С. 61-64.

10. Рожик Є.М. Співвідношення обстановки та наслідків злочину. *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 6–7 березня 2020 р. Харків : ГО «Східноукраїнська наукова юридична організація», 2020. – С. 78-80.

Характеристика особистості здобувача. Є.М Рожик має вищу юридичну освіту. У 2013 році закінчив Львівський національний університет ім. Івана Франка, юридичний факультет, отримав диплом магістра за спеціальністю «Правознавство». З вересня 2013 року до серпня 2014 року працював державним виконавцем в Першому МВ ДВС Хмельницького МРУЮ. З жовтня 2014 року по серпень 2015 року працював юрисконсультантом в ПАТ КБ «Приватбанк» З серпня 2015 року по січень 2017 року працював помічником адвоката Прядуна Володимира Борисовича. З червня 2017 року здійснює індивідуальну адвокатську діяльність. З серпня 2017 року, крім

зайняття індивідуальною адвокатською діяльністю працює на посаді юриста, помічника голови Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Хмельницької області. Володіє українською, російською, англійською мовами. Має 10 публікацій з проблематики дисертації

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація відповідає вимогам пп. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами від 21.10.2020 р., № 979).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Рожика Євгена Миколайовича на тему «Наслідки злочину як об'єкт криміналістичного аналізу»**, відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., № 283), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759) та пп 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами від 21.10.2020 р., № 979) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

В результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Є.М. Рожика до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

ПОСТАНОВИЛИ:

У результаті попередньої експертизи дисертації Є.М. Рожика та повноти основних результатів дослідження

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Є.М. Рожика на тему «Наслідки злочину як об'єкт криміналістичного аналізу».

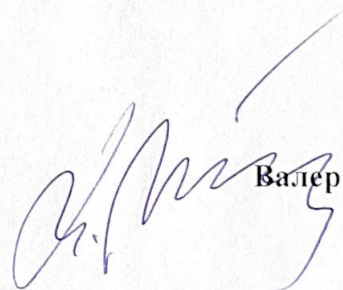
2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Євгена Миколайовича Рожика відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р., п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167 (зі змінами від 21.10.2020 р., № 979).

3. Рекомендувати дисертацію Євгена Миколайовича Рожика на тему «Наслідки злочину як об'єкт криміналістичного аналізу» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утримались – немає.

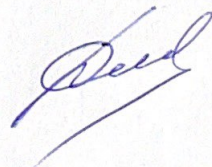
Рецензент:

доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри криміналістики,
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
член-кореспондент НАПрН України

Валерій Тіщенко

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Валерія Динту

